

того ж здатен перетворюватися на інший. Таким чином, робить висновок Д. Салт, значення, яке ми вкладаємо у термін «міграція», залежить від випадкового вибору і має специфічний для певного періоду часу зміст

Дослідники єдині лише в тому, що обов'язковим атрибутом міжнародної міграції має бути перетин державного кордону. Це вкрай важливо у контексті адміністративним управлінням цим процесом. Встановлення правового режиму кордону та порядку його перетинання є неодмінною прерогативою держави, ознакою її суверенітету, посідає важливе місце в арсеналі впливу на характер, інтенсивність, спрямування переміщень населення між країнами, як адміністративно-правове явище.

Смичок Є.М.

*Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», здобувач кафедри фінансового права*

ЮРИДИЧНІ ПРЕЗУМПЦІЇ В ПОДАТКОВОМУ ПРАВІ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В СПОРАХ З КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ

В римському праві, зокрема римському цивільному процесі, часто зверталися до презумпцій, внаслідок недостатності представлених доказів. Розглядаючи презумпції в римському праві взагалі, їх можна поділити на певні групи: презумпції, що не допускають проти себе жодних доказів; презумпції, які найчастіше запроваджуються законом і вважаються презумпціями до того часу, поки проти них не будуть надані докази; звичайні умовиводи від певного факту до вірогідного наслідку (Салогубова Е. В. Римский гражданский процес. М.: Городец, 1997, с. 112 – 114). На сучасному етапі розвитку юридичної науки, в основу класифікації презумпцій може бути покладено наступні підстави. По-перше, це факт правового закріплення. За цим критерієм презумпції поділяються на правові та фактичні. По-друге, це можливість спростування презумпції. В залежності від такої можливості презумпції можна розділити на ті, які підлягають спростуванню, та спростування яких неможливе. По-третє, класифікація презумпцій залежить від їх ролі в правовому регулюванні. Визначення такої ролі, дозволяє поділити презумпції на матеріально – правові та процесуальні. По-четверте, сфера дії презумпції дозволяє виділити презумпції: загальноправові, міжгалузеві та галузеві (Щекин Д. М. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук // Юридические презумпции в налоговом праве. Российская академия наук Институт государства и права, Москва, 2001 г.). Подальша класифікація презумпцій можлива і на підставі інших критеріїв.

Застосовуючи аналогію щодо інших галузей права, спостерігаємо наступне. Доведення позивачем фактичних обставин, на які він посилається, як на підставу своїх вимог та заперечень є загальноприйнятою процедурою в цивільному процесі, точно так же, як і доведення відповідачем

фактичних обставини заперечень, що висувуються ним. Але вказані положення не застосовується щодо презумпцій та загальновідомих фактів. Цивільне процесуальне право Франції та Англії під презумпціями юридичними (законними) розуміє передбачені законом припущення, через які, за наявності відомих умов ті або інші факти визнаються встановленими (Кейлін А. Д. Судостройство и гражданский процесс капиталистических государств. Часть 2-я. М.: Внешторгиздат, 1958, с. 248 – 249). У Франції та Англії прослідковується розмежування юридичних презумпцій на неспростовні, тобто ті, які не підлягають спростуванню (запереченню), і презумпції спростовні, які підлягають спростуванню (запереченню), та щодо яких можливе представлення доказів для їх спростування. Англійські процесуалісти, серед інших, до юридично неспростовних презумпцій відносять також презумпцію знання законів (Nokes. An Introduction to Evidence. P. 54. По Кейлину А. Д. Судостройство и гражданский процесс капиталистических государств. Часть 2-я. М.: Внешторгиздат, 1958, с. 350). Юридичні презумпції в англійському цивільному процесі зобов'язують суд приймати їх беззаперечно на підставі того, що вони не будуть спростовані. В той же час, такі презумпції спричиняють розподіл тягара доказів, а звідси і доведення. Ті, на чію користь презумпції встановлені, звільняються від їх доведення (Кейлін А. Д. Судостройство и гражданский процесс капиталистических государств. Часть 2-я. М.: Внешторгиздат, 1958, с. 252 – 254).

Аналіз вказаних положень дозволяє розглядати презумпцію як прийом, який розподіляє тягар доведення між сторонами спірного правовідношення. Презумпція вказує, на кому лежить необхідність доведення положення, яке відрізняється від встановленого презумпцією (Гурвич М. А. Лекции по советскому гражданскому процессу. М., 1950, с. 104 – 105). Правові презумпції розподіляють тягар доведення, звільняючи сторони від обов'язку доказування тих обставин, на які вони посилаються, і які охоплюються вказаною презумпцією. Практично всі процесуалісти єдині в думці про важливе місце презумпцій при вирішенні питання про розподіл обов'язків по доведенню тих фактів, що мають значення у справі (Плюхина М. А., Решетникова И. В. Доказывание в судебной практике по гражданским делам. Екатеринбург, 1997, с. 33).

Стосовно податкових спорів в Україні питання доказів і доведення визначаються не лише нормами Податкового кодексу України, а й нормами Кодексу адміністративного судочинства. Особливістю доведення в податкових спорах є встановлення презумпцій, які потребують доведення (Дегтерева Г. В. Доказывание и доказательства по налоговому спору // Арбитражная практика. 2002. № 2, с. 32). Так, п. 53.1. ст. 53 Податкового кодексу України, закріплює норму, згідно якої не може бути притягнуто до відповідальності платника податків, який діяв відповідно до податкової консультації, наданої йому у письмовій або електронній формі, а також

узагальнюючої податкової консультації, зокрема, на підставі того, що у майбутньому така податкова консультація або узагальнююча податкова консультація була змінена або скасована. обставиною, що виключає вину особи в здійсненні податкового правопорушення. Вказані положення кореспондуються з нормами ст. 52 Податкового кодексу України, де зазначається, що за зверненням платників податків контролюючі органи надають безоплатно консультації з питань практичного використання окремих норм податкового законодавства протягом 30 календарних днів, що настають за днем отримання такого звернення даним контролюючим органом. Аналогічні положення містяться і в підп. 3 п. 1 ст. 111 Податкового кодексу Російської Федерації, де серед інших підстав, які виключають вину особи в скоєнні податкового правопорушення, зазначається виконання особою письмових роз'яснень податкових органів. Аналіз норм чинного законодавства України та Російської Федерації свідчить про те, що законодавець, приймаючи кодифіковані акти у сфері оподаткування, не був орієнтований на неспростовну загальноправову презумпцію знання законів. З наведеного, ми бачимо, що, на відміну від інших галузей права, в податковому праві презумпція знання закону є спростовною. Це означає, що платник податків визнається таким, що знає податкове законодавство, поки не доведе, що виконував вимоги закону, керуючись письмовими роз'ясненнями по питаннях його застосування даними компетентними органами.

Роздайбіда А. А.

Національний університет державної податкової служби України, здобувач

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

З метою запровадження альтернативної форми обліку громадян України – платників податків та інших обов'язкових платежів, які через свої релігійні або інші переконання відмовляються від прийняття ідентифікаційного номера фізичної особи – платника податків та інших обов'язкових платежів (далі – ідентифікаційний номер) Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» (Про внесення змін до Закону України «Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 374) від 16.07.1999 № 1003-XIV були внесені зміни до Закону України «Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» (Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 2. – Ст. 10) від 22.12.1994 № 320/94-ВР якими було надано фізичним особам-платникам податків право на відмову від прийняття ідентифікаційного